

УКРАЇНА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70; тел. (057) 704-19-01, факс (057) 704-19-10
E-mail: apnu@ukr.net

Вих. лист від 11.06.2018 р. № 472

Голові Верховної Ради України
Парубію А. В.

Шановний Андрію Володимировичу!

На виконання доручення Прем'єр-міністра України В. Гройсмана від 1 червня 2018 року № 20948/1/1-18, Національна академія правових наук України розглянула Ваш лист від 18 травня 2018 р. №11/10-1733 та зазначає наступне.

Національна академія правових наук України, маючи одну з найкомпактніших структур з усіх галузевих національних академій наук (6 науково-дослідних інститутів) та найменший обсяг державного фінансування (бюджетне фінансування у 2017 році склало 31371,5 тис. грн.), на належному якісному рівні виконує завдання щодо наукового забезпечення процесу розбудови основ правової держави в Україні, формування та функціонування національної правової системи. Серед останніх найбільш важливих результатів діяльності НАПрН України є науково-експертне забезпечення конституційної реформи щодо децентралізації державної влади та реформування судової системи.

З моменту заснування Академія виступила організатором та співорганізатором більше ніж 500 міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, семінарів, «круглих столів» та інших наукових заходів, предметом обговорення на яких стали найактуальніші питання розвитку національного законодавства. Так, 3-6 жовтня 2017 р. відбувся наймасштабніший за роки незалежності України юридичний захід – I Харківський міжнародний юридичний форум «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі», співорганізаторами якого виступили Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та Національна академія правових наук України. У Форумі взяли участь відомі політики, урядовці та науковці зі світовим ім'ям з понад 25 країн світу.

Академія здійснює активну видавничу діяльність, спрямовану на формування національної правової системи та юридичної науки.

18.06.2018 11:36

128618

У 2008 р. Академією було опубліковано п'ятитомне видання «Правова система України: історія, стан та перспективи», до авторського колективу якого входило 112 науковців, серед яких 88 докторів наук, професорів. У 2013 р. Академією спільно з всеукраїнським юридичним журналом «Право України» було видано англomовну версію цієї фундаментальної праці, за підготовку якої 10 науковців академії були нагороджені Державними преміями в галузі науки і техніки.

У 2013 р. до 20-ти річчя Академії було підготовлено та опубліковано п'ятитомне видання «Правова доктрина України». Загальний обсяг цієї праці склав більше 4,5 тисячі аркушів. У роботі окреслені здобутки всіх галузей вітчизняної юридичної науки за 20-річний період становлення нашої державності та правової системи. У період з 2015 р. по 2017 р. у Лондонському видавництві Wildy, Simmonds and Hill Publishing це видання вийшло друком англійською мовою.

На сьогодні академія здійснює підготовку нового унікального видання – «Велика українська юридична енциклопедія», яке повинно охопити всі галузі та інститути права та складатиметься з 20 томів. Вже вийшли друком перші п'ять томів цього видання: «Історія держави і права», «Філософія права», «Загальна теорія права», «Кримінальне право», «Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія».

Національною академією правових наук України встановлені тісні зв'язки з зарубіжними науковими та освітянськими центрами. Важливим напрямом співпраці є участь у спільних європейських проектах з провідними вузами країн Західної Європи. Так, підписано договори про співробітництво у сфері правової освіти та науки між Національною академією правових наук України та Вільнюським державним університетом (м. Вільнюс, Литва), Університетом імені Миколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литва), Університетом імені Вітаутаса Великого (м. Каунас, Литва), Університетом Миколи Коперника (м. Торун, Польща), Лодзинським університетом (м. Лодзь, Польща), Талліннською школою права Талліннського технічного університету (м. Таллінн, Естонія).

Члени Національної академії правових наук України беруть активну участь у діяльності робочих груп з розробки найважливіших законопроектів. За безпосередньої участі науковців Академії розроблено проект Конституції України та низку проектів законів, концепцій, програм, кодексів та інших визначальних законодавчих актів України, зокрема Цивільний, Цивільний процесуальний, Господарський, Земельний, Бюджетний, Податковий, Кримінальний, Господарсько-процесуальний, Кримінальний процесуальний кодекси та Кодекс адміністративного судочинства України.

Дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти Національної академії правових наук України є народними депутатами України – Ківалов С. В., Литвин В. М., суддями Конституційного Суду України – Шевчук С. В. (Голова Суду), Головатий С. П., Колісник В. П., Лемак В. В., суддею Верховного Суду України – Погрібний С. О., членом Колегії Міністерства освіти і науки України – Тацій В. Я., членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України – Прилипко С. М. До складу Національної ради України з питань розвитку науки і технологій входить президент НАПрН України Петришин О. В., до Ради прокурорів України – дійсний член (академік) Битяк Ю. П., до Науково-методичної ради при Генеральній прокуратурі України – дійсний член (академік) Тихий В. П. Члени Академії є активними учасниками науково-консультативних рад та робочих груп з реформування законодавства, які діють при Президентові України, Комітетах Верховної Ради України, Кабінетові Міністрів України, вищих судових та правоохоронних інстанціях.

У 2018 році шість науково-дослідних інститутів Національної академії правових наук України проводять дослідження 35 фундаментальних тем з найбільш актуальних проблемам держави і права, відповідно до «Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року», Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 р, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом.

Всі наукові результати знаходять впровадження у практику. На їх основі розробляються 35 проектів законів та інших нормативно-правових актів, очікується отримання нових знань у галузі права та державознавства, які знайдуть відображення у 29 монографіях, підручниках, науково-практичних посібниках, 27 збірниках наукових праць та коментарях законодавства, 16 науково-практичних конференціях. Академія постійно надає науково-експертні висновки до законопроектів для комітетів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду України та інших центральних та місцевих органів публічної влади (у 2017 році – понад 100 висновків).

За 25 років свого існування Національна академія правових наук України здійснила значний внесок у розвиток вітчизняної правової доктрини, національного законодавства. Наразі перед Академією постають нові завдання, зокрема щодо адаптації положень національного законодавства України до стандартів права Європейського Союзу, правового забезпечення національної безпеки та інноваційного розвитку нашої держави.

Натомість, протягом 2015–2018 років відбувається суттєве зменшення обсягів фінансування Національної академії правових наук України (більш ніж на

20%). Зокрема, у 2015 році фінансування Академії становило 26,3 млн. грн. (68%: від базової потреби) або 81% від рівня фінансування 2014 р.; у 2016 р. – 23,8 млн. грн. (77%: від базової потреби); у 2017 р. – 31,4 млн. грн. (63%: від базової потреби); у 2018 р. фінансування становить 38,2 млн. грн. (66%: від базової потреби). Необхідно враховувати й те, що реальне скорочення фінансування є значно більшим з урахуванням інфляції за 2014-2017 роки, яка склала майже 250%. Це руйнує систему наукових досліджень в галузі держави і права, ставить під загрозу виконання важливих завдань, зокрема щодо наукового забезпечення розпочатих Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України реформ.

В останні роки академічні наукові установи стикаються з такою гострою соціальною проблемою, як неповна зайнятість. Науковці працюють у режимі неповного робочого часу, змушені брати відпустки без збереження заробітної плати, переходити на 0,75, 0,5, а то і 0,25 посадового окладу. І це при тому, що НАПрН України та її наукові установи постійно скорочують чисельність працівників. Так, Національною академією правових наук України було проведено державну атестацію наукових установ, за результатами якої було реорганізовано (скорочено, об'єднано, перепрофільоване) 15 підрозділів, зокрема 1 науковий відділ, 5 наукових лабораторій, 7 наукових секторів, 2 відділи в апараті президії. Загалом внаслідок недофінансування академії було звільнено 94 співробітників, що становить майже 40 % від загальної кількості працюючих.

Подальше проведення державної атестації академій, їх наукових установ та самих працівників (про що є відповідні проекти нормативних актів) без належного матеріального забезпечення, підвищення рівня заробітної плати призведе до посилення відтоку науковців за кордон. Це зумовить падіння рівня економічної безпеки та міжнародної конкурентоспроможності країни, адже важливим стратегічним ресурсом держави, здатним створити передумови для зростання економічного і соціального розвитку є людський капітал.

Таким чином, за нинішнього обсягу фінансування вийти на режим повної зайнятості в цілому по Академії неможливо. Подальше скорочення чисельності працівників НАПрН України (як і інших академій наук) вже дійшло до тієї межі, коли воно ставить під загрозу існування багатьох наукових установ, згортання цілих напрямків наукових досліджень, саме існування фундаментальної науки в Україні.

Надзвичайно актуальним сьогодні є питання унормування рівня заробітної плати науковців. Так, у 2016 році підняття мінімальної зарплати співпало з рекордним скороченням видатків на науку – замість 1,7% ВВП, передбачених законодавством, з бюджету виділили 0,2%, яких не вистачало навіть на базові потреби Академії. Майже кожен інститут постав перед вибором: звільняти

співробітників і платити тим, хто залишився, повні ставки, чи переводити людей на 0,5-0,25 ставки, залишаючи повний штат.

Середня заробітна плата науковців, які мають докторські та кандидатські наукові ступені склала в минулому році **5778 грн.**, при середній зарплаті в промисловості **7800 грн.** Згідно ч. 2 ст. 36 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» держава гарантує встановлення ставок (окладів) науковим працівникам державних наукових установ (вищих навчальних закладів), виходячи з розрахунку посадового окладу молодшого наукового співробітника на рівні не нижче подвійної середньої заробітної плати у промисловості в цілому по Україні. І хоч ця норма набуде чинності з 1 січня 2020 року, вже можна говорити про відсутність системних кроків задля її забезпечення. **Так, рівень заробітної плати молодшого наукового співробітника у 2017 році складав всього 3742 грн.**

Важливі кроки щодо захисту науки робить Національна рада України з питань розвитку науки і технологій та її Науковий комітет. На засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технології було зроблено акцент, що руйнування наукової сфери, зокрема скорочення її потенціалу мало не вп'ятеро, яке розпочалося з 1990-х рр., торкнулося, в першу чергу, галузевої науки.

Резюмуючи, можна зробити висновок, що основним фактором, який призводить до руйнації науки, є ігнорування Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», зокрема ст. 48, яка гарантує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка ВВП. Зараз воно ледве сягає 0.2% ВВП і будь-які кроки поетапно рухатись до гарантії, визначеної Законом, відсутні. Не виконується і вимога щодо реалізації ч. 2 ст. 36 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», згідно якої держава гарантує встановлення ставок (окладів) науковим працівникам державних наукових установ (вищих навчальних закладів), виходячи з розрахунку посадового окладу молодшого наукового співробітника на рівні не нижче подвійної середньої заробітної плати у промисловості в цілому по Україні.

Замість цього робляться спроби скасувати ці норми, змінити, визначити інший порядок оплати праці науковців. Проте, такі зміни націлені не на покращення ситуації, а на ліквідацію наукових установ, які активно та плідно працюють на виконання завдань щодо удосконалення вітчизняного законодавства, реалізації державних програм та доручень вищих органів державної влади.

З повагою,

Президент НАПрН України

О. В. Петришин